

Bulletin č. 4 Asociace pro domácí vzdělávání

Co kdyby...

Individuální vzdělávání začalo další školní rok své existence v atmosféře napjatého očekávání. Již šestým rokem se tento typ vzdělávání uskutečňuje ve formě pokusného ověřování MŠMT ČR. Pokusné ověřování letos skončí a příští školní rok budou děti individuálně vzdělávány podle nových pravidel. Jaká ta pravidla budou, zatím není úplně jasné. Jedno ovšem jasné je – zcela jistě jiná, než pěti lety praxe „ověřená“ pravidla pokusného ověřování.

Je to opravdu zvláštní – pět let se bezproblémově řídit jednoznačně danými pravidly, pět let dosahovat dobré výsledky a po pěti letech zjistit, že bezproblémový chod a dobré výsledky nic neznamenají a všechno bude jinak. Důvod? Je vskutku kuriózní: jmenuje se co kdyby... Jak náměstek ministryně školství PaedDr. Jaroslav Müllner v srpnu letošního roku přiznal v rozhovoru pro rozhlasovou stanici BBC, jediným smyslem nově zaváděných omezujících vstupních podmínek je „zamezit teoretické možnosti zneužití tohoto institutu“.

Jistě je na pováženu, zda lze jen na základě vágně formulovaného co kdyby... doslova zahodit výsledky pěti let pokusného ověřování a tím pádem i prostředky ze státního rozpočtu, kterými bylo pokusné ověřování financováno.

Za úvahu též stojí, proč se představiteli ministerstva očekávané případy zneužití individuálního vzdělávání neobjevily již v průběhu dosavadních pěti let. Odpověď je jednoduchá: protože stávající pravidla mají proti takovým případům spolehlivé pojistky a tyto pojistky již dokázaly svou funkčnost. Není opravdu jediný důvod zaběhnutá, ověřená a plně dostačující pravidla školským zákonem náhle měnit.

Budoucnost individuálního vzdělávání nezávisí jenom na případném schválení nebo neschválení návrhu školského zákona, velice důležitá je i konkrétní podoba paragrafů 40-41, kterými bude tato forma vzdělávání upravena. Znění uvedených paragrafů by mělo vycházet z pěti lety praxe ověřených pravidel, nikoliv zavádět pravidla nová. Zavedením nových, restriktivních a neověřených pravidel by se totiž snadno mohlo stát, že se legalizace individuálního vzdělávání stane faktickou likvidací jeho současné úspěšné podoby.

Mgr. Jaroslava Simonová,
prezidentka ADV

Netradiční ale o to efektivnější způsoby výuky – II.

Narativní vyučování

V domácím vzdělávání má nezastupitelné místo projektové, narativní a dramatické vyučování. Zkušenosti pedagogů z mnoha zemí a v poslední době i z našich českých škol ukazují, že tyto formy jsou efektivnější, než vyučování tzv. klasické, kdy učitel je v roli všeználka a ze stupínku dětem přednáší.

*Matouš a Vlasta
Plaňanští na
jedné z mnohých
vlastivědných
procházek prohlížejí
architekturu
Staroměstského
náměstí*

Narativní vyučování je založeno na příbězích. Všechny děti milují příběhy a je ověřeno, že si děti informace pamatují mnohem lépe, když jsou podány v rámci nějakého dobře literárně zpracovaného příběhu. Narativní vyučování je v některých státech (Izrael) a národech (Sanové) dokonce tím hlavním nositelem výuky a výchovy. Předměty, pro které se narativní vyučování přímo nabízí jsou prvouka, vlastivěda a přírodověda (později dějepis, zeměpis). Ovšem zkušený pedagog tuto metodu dokáže aplikovat i na ostatní předměty včetně matematiky a českého jazyka.

Mohu jej představit na jednom takovém bloku, který se v naší rodině ujal a převzaly jej od nás už i další rodiny. Projekt jsme nazvali Ze vzpomínek naší babičky. O prázdninách jsme jeli do babiččina rodného města. Přes den jsme se procházeli místy, kudy chodila i ona a večer před spaním jsme si povídali/četli její vzpomínky na tu kterou dobu. Babička se narodila za Rakouska-Uherska a zemřela v Česku. Její vzpomínky se vážou na celé 20. století. Začali jsme s ní jako s malou holčičkou a skončili u stařenky, se kterou se děti ještě setkaly. (Pochopitelně stejně jako při projektovém vyučování, lze i zde zaktivizovat všechny předměty.). Takto jsme si spolu s babičkou doslova „prožili“ 20. století. Paměťová stopa informace o druhé světové válce (nebo o čemkoli jiném) z učebnic se nikdy nevyrovná té, kterou lze získat vyslechnutím a prožitím rodinného příběhu!

Mgr. Kateřina Jančaříková
maminka tří dětí,
z toho dvou doma vzdělávaných

Seriál: Mýty o domácím vzdělávání

Díl 3: Socializace dětí

Nejčastěji citovaným problémem ve vztahu k domácí škole je deficit školního kolektivu, a z něho předpokládané problémy s budoucím zařazením doma vzdělávaných dětí do společnosti. Hovoří se o nepostradatelnosti školního kolektivu, či nebezpečí „skleníkové výchovy“. Pro objektivní posouzení námitek je ovšem nutné podívat se na problematiku z několika úhlů. Nezájatě zvážit všechna pro a proti, zamyslet se nad tím, co má školní vzdělávání dětem přinést, a teprve následně vyslovit závěr.

Z pohledu vlastní desetileté pedagogické praxe na běžné základní škole vidím, že v první reakci se krátkozrace přehlédnou některé negativní vlivy školního kolektivu na dítě i na samotný výchovně-vzdělávací proces a v dobré víře se soustředí jen na pozitivní vlivy. Takový přístup musí ovšem nutně přinést zkrleslé stanovisko.

Positivní vliv kolektivu na výukový i výchovný proces je jistě nezanedbatelný a obecně známý. Zamysleme se tedy nad negativními vlivy. Kolektivní výuka je už ve svém principu méně efektivní z hlediska aktivního času věnovaného bezprostředně jednotlivému dítěti. Zajistit stálou aktivitu žáků ve dvacetičlenném kolektivu je v porovnání s individuální výukou téměř nemožné. Větší kolektiv neumožňuje nebo výrazně komplikuje využívání některých forem nebo prostředků (např. počítače v širším měřítku, knihy, video, TV programy, apod.) a zejména jejich pružné střídání během výuky.

Daleko složitější je však problém spojený s udržení kázně ve školním kolektivu. Ve školních lavicích nezasedají pouze vzdělání chtiví jedinci. S přibývajícím věkem se jejich zájem čím dál více přesouvá od ignorování k narušování výuky. Ještě horší je, že narušitelé výuky nezřídka bývají hlavními postavami v kolektivu. Je málo třídních kolektivů, ve kterých bych za 10 let potkal vůdčí osobnosti, které by motivovaly kolektiv ke kvalitnějšímu přístupu, poctivosti, plí apod.

Nelze předem vyloučit, že některé dítě zařazené do domácího vzdělávání bude mít nějaký sociální deficit. Ovšem stejně tak není možné vyloučit, že podobné sociální deficity mají i děti z běžných školních kolektivů. Ti, kdo kritizují domácí vzdělávání, mnohdy nevidí konkrétní důsledky školních kolektivů na některých dětech. Já – jako učitel – je mám před očima každý den. Děti, které mají strach promluvit nahlas, děti, které raději zaprou splněný úkol, které se raději nepřihlásí se správnou odpovědí, které mají strach se splést a proto raději mlčí... Proto si nedovolím zjednodušující odpověď na otázku ohledně socializace dětí z domácího vzdělávání.

Podle mého soudu je ideální zvolit výuku tak, aby byla pro dítě co nejefektivnější a kolektivní vyžití nahradit jiným způsobem (oddíly typu skaut, sportovní oddíly, kroužky, tábory apod.). Tolik můj názor, který vychází z mé učitelské praxe.

Přeji všem rodičům, aby měli – po zvážení všech argumentů – možnost volby...

Asociace pro domácí vzdělávání

Asociace pro domácí vzdělávání je dobrovolným sdružením rodičů doma vzdělávaných dětí, kmenových škol a sympatizantů domácího vzdělávání. V současné době sdružuje 250 členů.

ADV usiluje o to, aby domácí vzdělávání bylo jedním z mnoha způsobů, jak lze v naší zemi naplnit právo dětí na vzdělání, a zároveň se stalo standardní a nedílnou součástí českého vzdělávacího systému. Nabízí podporu a informace těm, kdo se pro domácí vzdělávání teprve rozhodují.

Asociace pro domácí vzdělávání se snaží vytvářet platformu pro veřejnou diskusi otevřenou všem zájemcům o domácí vzdělávání – ať už jde o rodiče, ředitele škol, pedagogy, studenty, odborníky, politiky i nejšířší veřejnost.

Pokouší se o restauraci tradičních hodnot spojených s rodinou, navrácení důležitosti a postavení ve společnosti, které rodině skutečně náleží – místa základní stavební buňky společnosti, jež je hodna veřejné podpory, úcty a ochrany.

*Jeden z výtvarných projektů
Daniela Jančaříka.*

Asociace pro domácí vzdělávání

Rajská 300/3

170 00 Praha 7

tel.603 588 614, 283 870 423

e-mail: ssimonova@volny.cz

www.domaciskola.cz

Informační bulletin ADV vychází s finanční podporou OSF Praha

Text: Mgr. Tomáš Flégr, Mgr. Kateřina Jančaříková, Petr Plaňanský, Mgr. Jaroslava Simonová

Foto: Antonín Jančařík, Petr Plaňanský

Sazba a grafická úprava: HEWER, s.r.o.

Tisk: Rodomax